

пісні. З 2003 р. територія 14 не займалася. Птах на території 13 протягом всіх років у парцелу не включався, починав співати під час утворення парцели, а в кінці сезону продовжував спів після того, як більшість птахів вже переставали співати.

Висновки

1. Процес утворення парцели триває, як правило, 3–4 дні, в першу чергу займаються території, які найкраще прогриваються сонцем. Першими займають території самці-домінанти.

2. Територіальна структура парцели є постійною, птахи займають одні й ті ж території у різні роки, хоча окремі з них можуть залишатися незайнятими. При загибелі самця його гніздова територія іншими самцями не займається.

3. Час утворення парцели весною та активність птахів у ній залежать від погодних умов: сонячна погода стимулює пісенну активність птахів, а займання територій відбувається лише тоді, коли з'являються великі ділянки відкритого ґрунту.

4. До складу парцели зяблика можуть входити птахи інших видів, які включаються в її вокальну комунікацію.

Автор висловлює щире подяку В.М. Грищенку за цінні поради при проведенні досліджень та написанні статті, а також J. Wugt за можливість використання програми Syrinx 2.5.

Література

- Грищенко В.Н., Гаврилук М.Н. (2000): Фенологія міграцій птахів в районі Каневского заповідника во второй половине XX в. - Запов. справа в Україні. 6 (1-2): 67-76.
- Симкин Г.Н. (1979): Парцеллярный анализ экологии животных и принцип модальных групп. - VII Всесоюз. зоогеограф. конф. Москва, 7–9 января 1980 г. Тез. докл. М.: Наука. 314-317.
- Симкин Г.Н. (1982): Актуальные проблемы изучения звукового общения птиц. - Орнитология. 17: 36-54.
- Симкин Г.Н., Штейнбах М.В. (1984): Акустическое поведение и пространственно-этологическая структура поселений восточного воробья. - Орнитология. 19: 135-145.
- Симкин Г.Н., Штейнбах М.В. (1988): Песня зяблика и вокальные микрогруппировки у птиц. - Орнитология. 23. 175-182.
- Яблоновская-Грищенко Е.Д. (2003): Предварительные данные о разнообразии и сезонной изменчивости элементов песни зяблика в Каневском природном заповеднике. - Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. (Мат-ли конфер., присвяч. 80-річчю Канівського природного заповідника, м. Канів, 9-11 вересня 2003 р.). Канів. 310-312.
- Яблоновская-Грищенко Е.Д. (2005): Каталог песен зяблика Каневского природного заповедника. - Запов. справа в Україні. 11 (1): 39-45.

УТОЧНЕННЯ І ДОПОВНЕННЯ ДО СПИСКІВ КОМАХ, ЯКІ ОХОРОНЯЮТЬСЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

З.Л. Берест, І.Г. Плющ, П.М. Шешурак, В.М. Титар,
О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин, Ю.С. Васильєва

Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена, Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя, Волинський державний університет ім. Лесі Українки

У Списку тварин, які охороняються у Волинській області (далі Список) (Природно-заповідний фонд ..., 1999), вказано 38 видів комах: красуня-діва (*Calopteryx virgo*), дозорець-імператор (*Anax imperator*), кордулегастер кільчастий (*Cordulegaster annulatus*), кошеніль польська (*Porphyrophora polonica*), красотіл пахучий (*Calosoma sycophanta*), стафілін волохатий (*Emus hirtus*, помилково названий *Ocupus olens*), жук-самітник (*Osmoderma eremita*), жук-олень (*Lucanus cervus*), вусач великий дубовий західний (*Cerambyx cerdo cerdo*), вусач мускусний (*Aromia moschata*), вусач-червонокрил Келлера (*Purpuricenus kaehleri*), махаон (*Papilio machaon*), подалірій (*Iphiolides podalirius*), поліксена (*Zerynthia polyxena*), аполлон (*Parnassius apollo*), мнемозина (*Parnassius mnemosyne*), жовтянка торф'яникова (*Colias palaeno*), стрічкарка тополева (*Limenitis populi*), райдужниця велика (*Apatura iris*), синявець-мелеагр (*Meleageria daphnis*), бражник мертва голова (*Acherontia atropos*), бражник дубовий (*Marumba quercus*), бражник прозерпіна (*Proserpinus proserpina*), сатурнія мала (*Eudia pavonia*), сатурнія руда (*Agria tau*), шовкопряд кульбабовий (*Lemonia taraxaci*), ендроміс березовий (*Endromis versicolora*), стрічкарка блакитна (*Catocala fraxini*), стрічкарка орденська малинова (*C. sponsa*),

совка сокиркова (*Periphanes delphinii*), ведмедиця велика (*Pericallia matronula*), ведмедиця Гера (*Callimorpha quadripunctaria*), ведмедиця-хазяйка (*C. dominula*), мегариса рогахвоста (*Megarhyssa superba*), рофітоїдес сірий (*Rhopitoides canus*), мегахіла округла (*Megachile rotundata*), ксилокопа фіолетова (*Xylocopa valga*), джміль моховий (*Bombus muscorum*).

За останні роки для Волинської області наведено нові дані щодо комах, які занесено до Червоної книги України (Різун та ін., 2000), а також проведено вивчення фауни жуків-турунів (Різун, 2003), продовжено вивчення комах природоохоронних територій: Шацького національного природного парку – денних метеликів (Lepidoptera: Rhopalocera) – Шешурак, Плющ, 1997; Кравченко, 2001; Кравченко, Кравченко, 2005; заказника “Любче” – Котенко, 2001. З.Л. Берест збрала досить великий матеріал при виконанні природоохоронної тематики в складі експедиції Наукового центру заповідної справи при Мінприроди України. І.Г. Плющем відмічені види метеликів та зібрані два види бабок, які охороняються, на території регіонального ландшафтного парку “Прип’ять-Стохід”. Підсумовані дані, одержані в 1991–2005 О.П. Зінченко та К.Б. Сухомлин. Ці дослідження дають змогу суттєво доповнити Спи-

сок, а також внести пропозиції щодо його можливого розширення за рахунок видів, які мають стійку тенденцію до скорочення ареалу в Україні, існують на території області дуже локально, і їх популяції можуть зникнути внаслідок антропогенного пресингу.

Автори висловлюють подяку Л. Хрокало за надані консультації.

Нижче наведено уточнений та доповнений Список видів комах, які підлягають охороні на території Волинської області. У списку прийняті скорочення: Червона книга України (ЧКУ), Червоний список МСОП (2003) (IUCN), Європейський Червоний список (1991) (ЄЧс), список Бернської конвенції (1998) (БК), m – самець, f – самка.

Ordo Odonata – Ряд Бабки

Familia Calopterygidae – Родина Красуні

Calopteryx virgo (Linnaeus, 1758) – красуня-діва – ЧКУ.

Павлюк, 1990: 39;

2 m, Луцький р-н, с. Воротнів, ліс, 22.06.1998 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 m, Луцький р-н, с. Промінь, 5.07.2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 m, Луцьк, заплава р. Стир, 15.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 m, Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, 26.07.2003 (З.Л. Берест).

Familia Lestidae – Родина Лютки

Syntypna paedisca Brauer, 1882 – лютка Брауера – IUCN, ЄЧс, БК.

Павлюк, 1974, 1990: 44.

1 m, Старовижівський р-н, с. Любохини, оз. Віторіж, 19.08.2004 (З.Л. Берест);

1 m, Старовижівський р-н, с. Любохини, оз. Острівне, 20.08.2004 (З.Л. Берест);

1 f, Ратнівський р-н, с. Дошне, оз. Дошне, 23.08.2004 (З.Л. Берест).

Familia Aeschnidae – Родина Коромисла

Brachytron pratense Müller, 1764 – коромисло лучне – ЄЧс,

1 екз., Любешівський р-н, с. Сваловичі, 12.06.2005 (І.Г. Плющ).

Aeschna viridis Eversmann, 1836 – коромисло зелене – IUCN, ЄЧс, БК.

Павлюк, 1974, 1990: 56; Котенко, 2001: 88.

2 екз., Луцький р-н, с. Теремно, гідролог. заказник “Теремнівські ставки”, 21.06.1994 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 m, 1 f, Любешівський р-н, с. Бережна Воля, оз. Бережне и маленьке озеро біля нього, 16.08.2003 (З.Л. Берест);

1 f, Ківерцівський р-н, с. Липне, 31.07.2004 (З.Л. Берест);

Anax imperator Leach, 1815 – дозорець-імператор – ЧКУ.

Єрмоленко, 1994а: 68; Різун та ін., 2000: 8

2 екз., Шацький р-н, с. Світязь, база “Гарт”, 17.07.1999 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

3 екз., Старовижівський р-н, с. Кримне, оз. Солинка, 20.08.2004 (З. Берест, візуально).

Familia Cordulegasteridae – Родина Кордулегастериди

Cordulegaster annulatus (Latreille, 1805) – кордулегастер кільчастий – ЧКУ.

Єрмоленко, 1994б: 69.

Familia Libellulidae – Родина Бабки справжні

Leucorrhinia albifrons (Burmeister, 1839) – бабка білолоба – ЄЧс, БК.

Павлюк, 1974; Котенко, 2001: 88.

Leucorrhinia pectoralis Charpentier, 1825 – бабка болотяна – ЄЧс.

Павлюк, 1990: 70-71.

2 екз., м. Луцьк, заплава р. Стир, 5.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., м. Луцьк, заплава р. Стир, 9.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Рожищенський р-н, с. Носачевичі, 16.06 та 30.06.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Любешівський р-н, с. Сваловичі, 15.06.2005 (І.Г. Плющ).

Leucorrhinia caudalis Charpentier, 1840 – бабка хвостата – ЄЧс.

Павлюк, 1990: 71.

Ordo Homoptera – Ряд Рівнокрили

Familia Marganodidae – Родина Червці гігантські

Porphyrophora polonica (Linnaeus, 1758) – кошениль польська – ЧКУ.

Пучков, 1994: 83.

Ordo Coleoptera – Ряд Жуки

Familia Carabidae – Родина Туруни, або Жужелиці

Calosoma sycophanta (Linnaeus, 1758) – красотіл пахучий – ЧКУ, ЄЧс.

Долін, 1994: 88; Різун та ін., 2000: 11.

1 екз. Ківерцівський р-н, пам’ятка природи “Горинські крутосхили”, 18.06.1995 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Familia Staphylinidae – Родина Хижаки

Emus hirtus (Linnaeus, 1758) – стафілін волохатий – ЧКУ.

Кравченко, 2001: 54; Кравченко, Кравченко, 2005: 69.

Familia Scarabaeidae – Родина Пластинчастовусі

Osmoderma eremita (Scopoli, 1763) – жук-самітник – ЧКУ, ЄЧс.

1 екз., Ківецький р-н, пам’ятка природи “Горянські крутосхили”, 18.06.1995 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Familia Lucanidae – Родина Рогачі

Lucanus cervus Linnaeus, 1758 – жук-олень – **ЧКУ, БК.**

Єрмоленко, 1994в: 95.

1 f, Шацький р-н, с. Світязь, ліс, 20.07.2002 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 m, Шацький р-н, с. Світязь, ліс, 23.07.2002 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 f, Ківерцівський р-н, с. Городище, ліс, 1.08.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 f, Ківерцівський р-н, с. Кадище, мішаний ліс, 29.07.2003 (З.Л. Берест, візуально);

1 f, Ківерцівський р-н, с. Дачне, ліс, 10.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 m, Ківерцівський р-н, с. Сокиричі, ліс, 18.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 m, Ківерцівський р-н, с. Тростянець, ліс, 1.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 f, Ківерцівський р-н, с. Тростянець, ліс, 1.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 m, Ківерцівський р-н, с. Озеро, ліс, 15.07.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 f, Ківерцівський р-н, с. Озеро, ліс, 15.07.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Familia Cerambycidae – Родина Вусачі

Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758 – вусач великий дубовий – **ЧКУ, IUCN, ЄЧс, БК.**

Єрмоленко 1994:95.

Aromia moschata (Linnaeus, 1758) – вусач мускусний – **ЧКУ.**

Кравченко, 2001: 54; Кравченко, Кравченко, 2005: 69.

1 екз., м. Луцьк, парк, 22.07.1991 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Ківерцівський р-н, пам'ятка природи “Горянські крутосхили”, 24.05.2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Ківерцівський р-н, с. Сокиричі, ліс, 12.06.2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Ківерцівський р-н, пам'ятка природи “Горянські крутосхили”, 06.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Любешівський р-н, долина р. Прип'ять, 13.08.2003 (З.Л. Берест).

Purpuricenus kaehleri (Linnaeus, 1758) – вусач червонокрил Келлера – **ЧКУ.**

Загайкевич, 1994: 99.

Ordo Neuroptera – Ряд Сітчастокрилі

Familia Myrmeleontidae – Родина Мурашині леві

Myrmeleon formicarius Linnaeus, 1767 – мурашиний лев звичайний – **ЄЧс.**

2 екз., Шацький р-н, с. Світязь, база “Гарт”, 11.08.2002 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Любомльський р-н, с. Смоляри Світязькі, урочище “Дубовець”, витоки р. Прип'ять, 18.08.2004 (З.Л. Берест).

Ordo Lepidoptera – Ряд Лусоккрилі

Familia Papilionidae – Родина Парусники, або Кавалери

Papilio machaon Linnaeus, 1758 – махаон – **ЧКУ.**

Плющ, 1994а: 111; Кравченко, 2001: 54; Кравченко, Кравченко, 2005: 70, Котенко, 2001: 93.

2 екз., Луцький р-н, с. Промінь, город, 10.07.1998, 21.07.2000 (О.П. Зінченко, К. Б. Сухомлин)

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Дольськ, оз. Скорень, 13.08.2003 (З.Л. Берест, візуально);

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Діброве, 17.08.2003 (З.Л. Берест; гусінь, візуально).

Familia Pieridae – Родина Білани

Colias palaeno (Linnaeus, 1761) – жовтянка торфяникова – **ЧКУ.**

Ксенжопольський, 1911: 27; Редкие и ..., 1988: 132; Різун та ін., 2000: 31.

Familia Satyridae – Родина Сатириди

Neohipparchia statilinus (Hufnagel, 1766) – сатир залізний – **ЧКУ.**

1 екз., Камінь-Каширський р-н, ок. с. Стобихва, оз. Стобихівське, 21.08.2003 (З.Л. Берест).

Coenonympha hero (Linnaeus, 1761) – сінниця Геро – **ЧКУ.**

Різун та ін., 2000: 35.

Coenonympha oedippus (Fabricius, 1787) – сінниця Едіп – **IUCN, ЄЧс, БК.**

Шешурак, Плющ, 1997: 123.

Familia Nymphalidae – Родина Німфаліди

Apatura iris (Linnaeus, 1758) – райдужниця велика – **ЧКУ.**

Шешурак, Плющ, 1997: 123; Кравченко, 2001: 55; Кравченко, Кравченко, 2005: 70.

1 екз., Луцький р-н, с. Воротнів, бот. заказник “Воротнів”, 11.07.1991 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Ківерцівський р-н, с. Веснянка, 11.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Ківерцівський р-н, смт Цумань, дуб-граб-береза, 28.07.2004 (З.Л. Берест);

1 m, Любешівський р-н, ок. с. Сваловичі, 4.07.2005 (І.Г. Плющ);

10 m Любешівський р-н, ок. с. Сваловичі, 5.07.2005 (І.Г. Плющ);

15 екз. м. Луцьк, парк, 24.04.1991, 10.07.1992, 12.07.1993, 1.07.2000, 2.07.2003, 3.07.2003, 15.07.2003, 6.07.2003, 2.07.2004, 28.06.2004, 2.07.2005, 4.07.2005, 5.07.2005, 12.07.2005, 17.07.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Limenitis populi (Linnaeus, 1758) – стрічкарка тополева – **ЧКУ.**

Плющ, 1994б: 119; Кравченко, 2001: 55; Кравченко, Кравченко, 2005: 70.

1 екз., Луцький р-н, с. Воротнів, бот. заказник “Воротнів”, 15.06.1994 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 11.06.1999 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., м. Луцьк, парк, 10.07.2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

3 т, Любешівський р-н, ок. с. Сваловичі, 13-15.06.2005 (І.Г. Плющ).

Nymphalis xanthomelas (Esper, 1780) – ванесса чорно-руда – **ЧКУ**.

Кравченко, 2001: 55.

1 екз., Маневецький р-н, с. Копилля, 2.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

3 екз., м. Луцьк, парк, 1.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 30.06.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., м. Луцьк, заплава р. Сапалаївка, 8.07.2004 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., м. Луцьк, парк, 7.05.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Сваловичі, 5.07.2005 (І.Г. Плющ).

Familia Lycaenidae – Родина Синявці

Lycaena dispar (Haworth, 1803) – червонець непарний – **IUCN, ЄЧс, БК**.

Шешурак, Плющ, 1997: 122; Котенко, 2001: 93.

2 т, м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 26.06.1991, 3.07.2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 ф, м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 14.06.1991, 5.07.2005 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, 26.07.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, долина р. Прип'ять, луки, 13.08.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Мукошин, оз. Рогізне, 14.08.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Невір, берег оз. Святе, разнотрав'я, 15.08.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, с. Борки, оз. Дружба (Добре), 17.08.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Камінь-Каширський р-н, ок. с. Видричі, 22.08.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Старовижівський р-н, с. Кримне, оз. Пісочне, берег, 20.08.2004 (З.Л. Берест).

Maculinea arion (Linnaeus, 1758) – аріон – **IUCN, ЄЧс, БК**.

1 екз., Ківерцівський р-н, смт Цумань, дуб-граб-береза, 28.07.2004 (З.Л. Берест);

1 т, Любешівський р-н, ок. с. Сваловичі, 5.07.2005 (І.Г. Плющ).

Maculinea teleius (Bergstrasser, 1779) – телеїус – **IUCN, ЄЧс, БК**.

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Мощаниця, урочище "Вілька", на квітах, 30.07.2003 (З.Л. Берест);

4 екз., Ківерцівський р-н, смт Цумань, дуб-граб-береза, 28.07.2004 (З.Л. Берест).

Maculinea nausithous (Bergstrasser, 1779) – аркас – **IUCN, ЄЧс, БК**.

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, 26.07.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Камінь-Каширський р-н, ок. сс. Запруддя та Радошинка, оз. Скомор'я, 21.08.2003 (З.Л. Берест);

2 екз., Ківерцівський р-н, смт Цумань, дуб-граб-береза, 28.07.2004.

Polyommatus eroides (Frivaldszky, 1835) – синявець ероїдес – **ЧКУ**.

Різун та ін., 2000: 36.

Meleageria daphnis (Denis & Schiffermüller, 1775) – синявець-мелеагр – **ЧКУ**.

Різун та ін., 2000: 36.

1 т, Шацький р-н, с. Світязь, база "Гарт", 31.07.1993 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

3 екз., Любешівський р-н, ок. с. Невір, берег оз. Святе, разнотрав'я, 15.08.2003 (З.Л. Берест);

2 екз., Любешівський р-н, с. Бережна Воля, оз. Бережне та маленьке озеро біля нього, 16.08.2003 (З.Л. Берест).

Familia Saturniidae – Родина Сатурнії, або Пави-ноочки

Aglia tau (Linnaeus, 1758) – сатурнія руда – **ЧКУ**.

Раєвський, 1994: 146.

1 екз., Луцький р-н, с. Гаразджа, ліс, 18.05.1997 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Familia Sphingidae – Родина Бражники

Acherontia atropos (Linnaeus, 1758) – бражник мертва голова – **ЧКУ, IUCN**.

Різун та ін., 2000: 38; Кравченко, 2001: 55; Кравченко, Кравченко, 2005: 70

1 екз., Ківецівський р-н, с. Веснянка, 25.07.1998 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин, візуально).

Proserpinus proserpina (Pallas, 1772) – бражник прозерпіна – **ЧКУ, IUCN, ЄЧс, БК**.

Кравченко, Кравченко, 2005: 70.

Familia Lemoniidae – Родина Шовкопряди-лемоніїди

Lemonia taraxaci (Denis & Schiffermüller, 1775) – шовкопряд кульбабовий – **ЧКУ**.

Різун та ін., 2000: 42.

Familia Endromididae – Родина Шовкопряди-ендромідиди

Endromis versicolora (Linnaeus, 1758) – ендроміс березовий – **ЧКУ**.

Єрмоленко, 1994г: 149; Різун та ін., 2000: 42.

Familia Noctuidae – Родина Совки

Catocala sponsa (Linnaeus, 1767) – стрічкарка орденська малинова – **ЧКУ**.

Ключко, 1994б: 154; Ключко та ін., 2001: 54; Шешурак, Берест, 2004: 80.

1 екз., Ківерцівський р-н, м. Ківерці, змішаний ліс – дуб, сосна, модрина, 23.07.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, ліс, за-казник, 27.07.2003 (З.Л. Берест);

8 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Дерно, лісовий масив "Папки", змішаний ліс, 28.07.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Мощаниця, дуб, заболочена ділянка, 29.07.2003 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, ок. с. Невір, берег оз. Біле, 15.08.2003 (З.Л. Берест).

Catocala fraxini (Linnaeus, 1758) – стрічкарка бла-китна – **ЧКУ**.

Ключко, 1994а: 150; Ключко та ін., 2001: 57.
2 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 13.08.1998,
29.08.1999 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);
1 екз., Любешівський р-н, с. Нові Червища, 16.08.
2003 (З.Л. Берест).

***Periphanes delphinii* (Linnaeus, 1758)** – совка со-
киркова – **ЧКУ**.

Ключко, 1994в: 163; Ключко та ін., 2001: 307.

Familia Arctiidae – Родина Ведмедиці

***Callimorpha dominula* (Linnaeus, 1758)** – ведмеди-
ця-хазяйка – **ЧКУ**.

Кравченко, 2001: 55; Кравченко, Кравченко, 2005:
71.

1 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 23.06.1998
(О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Шацький р-н, с. Світязь, база “Гарт”, 19.07.
2003 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 f, Любешівський р-н, с. Сваловичі, 15.06.2005 (І.Г.
Плющ);

2 екз., Любешівський р-н, с. Бучин, 3.07.2005 (І.Г.
Плющ).

***Pericallia matronula* (Linnaeus, 1758)** – ведмедиця
велика – **ЧКУ**.

Єрмоленко, Плющ, 1994г: 165; Різун та ін., 2000:
47.

1 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 7.06.1996
(О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Луцький р-н, с. Воротнів, бот. заказник “Во-
ротнів”, 15.06.1998 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 m, Любешівський р-н, с. Сваловичі, 18.07.2005 (І.Г.
Плющ);

1 m, Любешівський р-н, с. Бучин, 3.07.2005 (І.Г.
Плющ).

Ordo Hymenoptera – Ряд Перетинчастокрили

Familia Ichneumonidae – Родина Їздці-іхневмоні-
ди

***Megarhyssa superba* (Schrank, 1781)** – мегариса
рогохвостова – **ЧКУ**.

Єрмоленко, 1994д: 202.

Familia Halictidae – Родина Галіктиди

***Rhopitoides canus* (Eversmann, 1852)** – рофітої-
дес сірий – **ЧКУ**.

Осичнюк, 1964: 137; 1994а: 219.

Familia Megachilidae – Родина Мегахіліди

***Megachile rotundata* (Fabricius, 1787)** – мегахіла
округла – **ЧКУ**.

Осичнюк, 1964: 141; 1994б: 220.

Familia Anthophoridae – Родина Антофориди

***Xylocopa violacea* (Linnaeus, 1758)** – ксилокопа фіо-
летова – **ЧКУ**.

Осичнюк, 1994в: 221.

2 екз., Ківерцівський р-н, пам’ятка природи “Го-
рянські крутосхили”, 10.07.2000, 3.07.2005 (О.П. Зін-
ченко, К.Б. Сухомлин);

***Xylocopa valga* Gerstaecker, 1872** – ксилокопа зви-
чайна – **ЧКУ**.

1 екз., Ківерцівський р-н, с. Сокиричі, ліс, 14.07.
2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, біля за-
кинутих хат, 27.07.2003 (З.Л. Берест, візуально).

Familia Apidae – Родина Справжні бджоли

? ***Bombus paradoxus* Dalla Torre** – джміль незви-
чайний – **ЧКУ, Єчс**.

Котенко, 2001: 94.

***Bombus muscorum* (Fabricius, 1775)** – джміль мо-
ховий – **ЧКУ**.

Осичнюк, 1994г: 223, Котенко, 2001: 94.

1 екз., м. Луцьк, парк, заплава р. Стир, 22.05.1995
(О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Ратнівський р-н, смт Ратне, 30.05.1999 (О.П.
Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Камінь-Каширський р-н, с. Нуйно, 30.06.2000
(О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Любешівський р-н, долина р. Прип’ять, луки,
13.08.2003;

2 екз., Камінь-Каширський р-н, ок. сс. Запруддя і
Радошинка, оз. Скомор’я, 21.08.2003 (З.Л. Берест);

3 екз., Ратнівський р-н, с. Мале Горіхове, озера За-
свяття, Оріховець, Горіхове, 26.08.2004 (З.Л. Берест).

Familia Formicidae – Родина Справжні мурашки

***Formica rufa* Linnaeus, 1758** – мурашка руда лісо-
ва – **IUCN, ЄЧс**.

Любомльський р-н, с. Вербівка, ліс у долині р. При-
п’ять (З.Л. Берест, візуально).

Таким чином, за даними авторів і літературними
джерелами, підтверджено знаходження (у період від
часу написання другого випуску Червоної книги Ук-
раїни (1994)) на території Волинської області вказа-
них у Списку: красуні-діви, дозорця-імператора, красо-
тіла пахучого, стафіліна волохатого, жука-самітника,
жука-оленя, вусача мускусного, махаона, жовтянки
торф’яникової, стрічкарки тополевої, райдужниці вели-
кої, синявця-мелеагра, бражника мертвої голови, браж-
ника прозерпіни, сатурнії рудої, шовкопряду кульбабо-
вого, ендроміса березового, стрічкарки орденської ма-
линової, стрічкарки блакитної, совки сокирничкової,
ведмедиці великої, ведмедиці-хазяйки, ксилокопи фіо-
летової, джмеля мохового. Також тут зафіксовано види
комах, які занесено до Червоної книги України, але во-
ни не потрапили до Списку. Це сатир залізний, сінни-
ця Геро, синявець ероїдес і ванесса чорно-руда. Визна-
чення виду джміль незвичайний потребує підтверджен-
ня. Малоймовірна зустріч на території області аполло-
на, який ніколи не наводився у науковій літературі для
території Волинської області. Більш того, цей вид май-
же в усій Україні, навіть у районах, де зустрічався до
середини ХХ сторіччя, вже зник. Наведений у списку
бражник дубовий – вид, розповсюджений на півдні
України, даних щодо його розповсюдження на північ
до території Волинської області немає. Тому ці два види
(*P. apollo* та *M. quercus*) треба вилучити зі Списку. Що

стосується поліксени, то також немає відомостей щодо її наявності у фауні Волині, але вид може бути знайдений у південно-східних районах області.

Цілково вірогідно, що на території області також і на сьогодні зустрічаються кордулегастер кільчастий, кошеніль польська, вусач великий дубовий, вусач-червонокрил Келлера, подалірій, мегариса рогохвоста, рофітоїдес сірий, мегахіла округла – види, які вказано у попередньому виданні Червоної книги України (1994).

В Списку переплутано українські і латинські назви двох видів жуків-стафілінід. Стафілін волохатий (*Etms hirtus* (L., 1758)), який помилково названий у Списку *Ocypus olens*, знайдений на території Шацького національного природного парку (Кравченко, 2001; Кравченко, Кравченко, 2005).

В Список також треба внести види комах, які охороняються за міжнародними угодами та їх занесено до Червоного списку МСОП (2003), Європейського Червоного списку (1991), списку Бернської конвенції (1998) (дивись вище).

**Комахи, рекомендовані до внесення
в Список видів тварин, що охороняються
у Волинській області**

Ordo Odonata – Ряд Бабки

Familia Coenagrionidae – Родина Стрілки

Nehalennia speciosa Charpentier, 1840 – негаленія чудова

Вид дуже рідкісний. Знайдено в Ратнівському р-ні, с. Тур, оз. Довге; м. Нововолинську Володимир-Волинського р-ну, ставок-болото (Павлюк, 1990).

Coenagrion armatum Charpentier, 1840 – стрілка озброєна

Вид рідкісний, хоча в окремих біотопах може зустрічатися в значній кількості. Знайдено в Горохівському р-ні: с. Холонів, риборозплідні ставки; с. Журавники, болото біля р. Липа; м. Берестечко, болото (Павлюк, 1990).

Coenagrion lunulatum Charpentier, 1840 – стрілка весняна

На Поліссі та в Західному Лісостепу вид дуже рідкісний. Знайдено в Ратнівському р-ні: с. Тур, оз. Довге; в Горохівському р-ні: с. Холонів, риборозплідні ставки та м. Берестечко, болото; м. Володимир-Волинському, р. Луга та м. Нововолинську Володимир-Волинського р-ну, ставок (Павлюк, 1990).

Familia Aeschnidae – Родина Коромисла

Aeschna juncea Linnaeus, 1758 – коромисло очеретяне

Вид рідкісний, знайдений в м. Луцьку в 30-тих роках минулого сторіччя (Павлюк, 1990).

Aeschna affinis Van der Linden, 1825 – коромисло зеленобоке

Вид рідкісний, знайдений в с. Бруховичі Ковельського р-ну, риборозплідні ставки (Павлюк, 1990).

Familia Libellulidae – Родина Бабки справжні

Orthetrum albistylum (Selys, 1848) – бабка альбістїлум

Південноєвразійський вид, в північних областях він виключно рідкісний. Самки і самці відлітають далеко від водойм в пошуках їжі. Личинки розвиваються в стоячих водоймах. Знайдено в с. Заболоття, Ратнівський р-н, оз. Тур, канал (Павлюк, 1974).

1 м, Ратнівський р-н, с. Гірники, оз. Мшане, 25.08.2004 (З.Л. Берест).

Libellula fulva Müller, 1764 – бабка руда

Вид дуже рідкісний. Знайдено в м. Луцьку в 30-их роках минулого сторіччя; в Горохівському р-ні, с. Холонів, риборозплідні ставки (Павлюк, 1990).

1 екз., Любешівський р-н, с. Сваловичі, 12.06.2005 (І.Г. Плющ).

Sympetrum pedemontanum Allioni, 1766 – бабка перев'язана

Вид рідкісний, розповсюджений локально. Знайдено в м. Ківерці в 30-тих роках минулого сторіччя; в Горохівському р-ні, с. Журавники, болото (Павлюк, 1990).

Sympetrum striolatum Charpentier, 1840 – бабка смугаста

Південнопалеарктичний вид. Зустрічається на відкритих полях, сонячних узліссях, луках. Тяжіє до ставків та інших стоячих водойм з глинястими берегами. Зустрічаються поодинокі особини.

1 ф, Ківерцівський р-н, ок. с. Кадище, змішаний ліс, 29.07.2003 (З.Л. Берест);

1 м, Камінь-Каширський р-н, ок. с. Подріччя, оз. Добре, 20.08.2003 (З.Л. Берест).

Ordo Coleoptera – Ряд Жуки

Familia Carabidae – Родина Туруни, або Жужелиці

Carabus nitens Linnaeus, 1758 – турун блискучий або золотистооблямований

Європейсько-Сибірський вид. Чисельність виду в Україні має тенденцію скорочення. Так, у Карпатах всі особини спіймані більше 50 років тому (Різун, 2003). На Волині вид також не багаточисельний (Кравченко, 2005).

1 екз., м. Луцьк, парк, 1.07.1992 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Луцький р-н, с. Воротнів, бот. заказник “Воротнів”, 10.08.1995 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин).

Familia Scarabaeidae – Родина Пластинчатовусі

Liocola marmorata (Linnaeus, 1758) (= lugubris Herbst, 1786) – бронзівка мармурова

Транспалеарктичний вид, чисельність якого зменшується.

5 екз., Луцький р-н, с. Воротнів, бот. заказник “Воротнів”, 18.07.1991 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., м. Луцьк, парк, 30.05.1993 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., м. Луцьк, бот. сад, 7.07.2000 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

2 екз., Ковельський р-н, с. Воля Любитівська, 15.07.2001 (О.П. Зінченко, К.Б. Сухомлин);

1 екз., Любомльський р-н, с. Гупали, болото, луки, вільха, ліщина, 9.07.2004 (З.Л. Берест);

1 екз., Любешівський р-н, с. Бучин, 11.07.2004 (З.Л. Берест).

Ordo Lepidoptera – Ряд Лускокрилі

Hesperiidae – Родина Товстоголовки

Thymelicus acteon (Rottemburg, 1775)

Досить цікава знахідка. У Коршунова (1972) в списку булавовусих метеликів Радянського Союзу наведений під питанням, з указанням, що його знаходження на вказаній території потребує підтвердження. Зібрані 2 самця (11.7.1991) на узліссі соснового лісу, де він літав разом з іншими представниками цього роду – *T. lineola* і *T. sylvestris*.

Familia Nymphalidae – Родина Німфаліди

Brenthis daphne (Denis & Schiffermüller, 1775) – дафна

Транспалеарктичний вид. В лісовій зоні зустрічається рідко і локально на сонячних світлих узліссях і галявинах.

1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Муравище, 26.07.2003 (З.Л. Берест).

Euphydryas (Hypodryas) maturna (Linnaeus, 1758) – матурна або рябець великий

1 м, Любешівський р-н, с. Сваловичи, 18.06.2005 (Ю. Васильченко).

Familia Noctuidae – Родина Совки

Noctua janthe (Borkhausen, 1792) – совка земляна янте

Атлантико-середземноморський вид, в Україні знаходиться на східній межі ареалу, зустрічається рідко і локально.

2 м, Ківерцівського р-н, с. Озерце та с. Небожка, 2–3.08.1957, на світло, зібрано З.Ф. Ключко (Ключко, Плющ, Шешурак, 2001).

Ordo Hymenoptera – Ряд Перетинчастокрилі

Familia Colletidae – Родина Колетіди

?*Colletes succinctus* (Linnaeus, 1758) – колет оперезаний

Транспалеарктичний бореальний та гірський вид. Зустрічається на узліссях та галявинах з піщаним ґрунтом, де росте його основна кормова рослина – верес звичайний (*Calluna vulgaris*).

2 м, Старовижівський р-н, с. Глухи, оз. Глухівське, 21.08.2004.

Hylaeus leptcephalus F. Mor.

Понтійський вид. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 24.06–7.07.1957 (Осичнюк, 1964).

Hylaeus rinki Gorski

Зустрічається рідко. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 2–16.07.1957 та с. Невір Любешівського р-ну, 2–4.08.1960 (Осичнюк, 1964).

Familia Andrenidae – Родина Андреніди

Andrena gallica (Pér.)

Рідкісний, має дві генерації. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 10–20.07.1957 та с. Пища Шацького р-ну, 30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Andrena marginata F.

Рідкісний вид, монотроф. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Березичі Любешівського р-ну на квітках *Mentha arvensis*, 9.08.1960 (Осичнюк, 1964).

Andrena bremensis Alf.

Дуже рідкісний вид. Відомий з півночі Європи. 1 ф знайдена Г.З. Осичнюк в с. Березичі Любешівського р-ну на квітках *Mentha arvensis*, 9.08.1960 (Осичнюк, 1964).

Andrena simillima Sm.

Рідкісний в Україні вид. 1 ф знайдена Г.З. Осичнюк в с. Березичі Любешівського р-ну на квітках *Mentha arvensis*, 9.08.1960 (Осичнюк, 1964).

Andrena denticulate Kby.

Рідкісний в Україні північноєвропейський вид. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Пища Шацького р-ну, 27–30.07.1960 та на окол. с. Невір Любешівського р-ну, 2–6.08.1960 (Осичнюк, 1964).

Familia Halictidae – галіктіди

Halictus subfasciatus Imh.

Рідкісний в Україні вид. 2 м знайдено Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 14–19.07.1957 (Осичнюк, 1964).

Halictus tarsatus Schck.

Рідкісний європейський вид. 1 ф знайдена Г.З. Осичнюк в с. Пища Шацького р-ну, 30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Halictus semilucens Alf.

Рідкісний в Україні і в Європі вид, знайдений Г.З. Осичнюк в с. Пища Шацького р-ну, 27–30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Halictus minutissimus Kby.

Рідкісний в Україні вид. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 18.06.1957 та с. Пища Шацького р-ну, 30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Halictus buccalis Pér.

Рідкісний вид. 1 ф знайдена Г.З. Осичнюк в с. Смольна Ратнівський р-ну, 1.07.1961 (Осичнюк, 1964).

Halictus setulosus Strand

Рідкісний вид. 3 ф знайдено Г.З. Осичнюк в м. Ківерці, парк, 11.06.1957 (Осичнюк, 1964).

Halictus laevis Kby.

Рідкісний в Україні вид. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 8.06–20.07.1957 та с. Пища Шацького р-ну, 29–30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Halictoides dentiventris Nyl.

Рідкісний в Україні північноєвропейський вид. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 12–20.07.1957 (Осичнюк, 1964).

Sphcodes reticulatus Thoms.

Рідкісний в Україні вид, паразитує в гніздах *Andrena argentata* Sm. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Пища Шацького р-ну, 30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

Familia Megachilidae – мегахіліди

***Megachile circumcincta* Kby.**

В Україні рідкісний вид, поширений в Північній та Середній Європі. Гнізда влаштує в ґрунті, використовуючи листя берези. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 16.06.1957 та с. Смольна Ратнівського р-ну, 30.06.1961 (Осичнюк, 1964).

***Coelioxys auro limbata* Först.**

Середземноморський вид. В Україні зустрічається рідко. Паразитиє в гніздах видів роду *Megachile*. 1 м знайдено Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 14.07.1957 (Осичнюк, 1964).

Familia Apidae – апіди

***Epeoloides coecutiens* F.**

Дуже рідкісний вид. Паразитиє в гніздах видів *Macropis* Panz. 1 ф знайдена Г.З. Осичнюк в с. Березичі Любешівського р-ну на квітках *Mentha arvensis*, 9.08.1960 (Осичнюк, 1964).

***Anthophora pubescens* F.**

Понтійсько-середземноморський вид. 1 ф знайдено Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 7.07.1957 (Осичнюк, 1964).

***Ceratina cyanea* Kby.**

Середземноморський вид. Гніздиться в сухих стеблах рослин. Знайдено Г.З. Осичнюк в с. Озерце Ківерцівського р-ну, 10–19.07.1957 (Осичнюк, 1964).

***Bombus confusus* Sch.**

В Україні рідкісний вид, поширений в Центральній та Південній Європі. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Смольна Ратнівського р-ну, 30.06–1.07.1961 (Осичнюк, 1964).

***Bombus jonellus* Kby.**

Поширений в Північній та Середній Європі, північному Сибіру, але зустрічається рідко. Знайдений Г.З. Осичнюк в с. Піща Шацького р-ну, 30.07.1960 (Осичнюк, 1964).

?1 екз., Ківерцівський р-н, ок. с. Дерно, лісовий масив “Папики”, змішаний ліс, 28.07.2003;

1 екз. Камінь-Каширський р-н, с. Запруддя, оз. Скомор’я, 21.08.2003 (З.Л. Берест).

Бажаний пошук (та охорона, у разі знаходження популяцій) на території області двох видів, які було наведено у літературі для околиць міста Володимир-Волинський: *Erebia medusa* (Hubner, 1804) (Катеринич, 1930) та *Pyronia tithonus* (Linnaeus, 1771) (Ксенжопольський, 1911). Останній, локальний західноєвропейський вид, знаходиться в Україні біля східної межі ареалу та відомий з території колишнього СРСР лише з одного локусу у Київській області, де його було знайдено у 1918 р. (Образцов, Шелюшко, 1939). *Erebia medusa* майже зникла на рівнинних територіях Центральної та Північної України. Причини зникнення українських популяцій невідомі.

Література

Долін В.Г. (1994): Красотіл пахучий. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія. 88.
 Єрмоленко В.М. (1994а): Дозорель-імператор. - Там же. 68.

Єрмоленко В.М. (1994б): Кордулегастер кільчастий. - Там же. 69.
 Єрмоленко В.М. (1994в): Жук-олень. - Там же. 95.
 Єрмоленко В.М. (1994г): Ендроміс березовий. - Там же. 149.
 Єрмоленко В.М. (1994д): Мегариса рогахвостова. - Там же. 202.
 Єрмоленко В.М., Плющ І.Г. (1994): Ведмедиця велика. - Там же. 165.
 Загайкевич І.К. (1994): Вусач-червонокрил Келлера. - Там же. 99.
 Катеринич О.О. (1930): Матеріали до фауни Lepidoptera Волині. - Тр. Харків. т-ва дослідників природи. 53. Записки наук.-досл. каб. зоології. № 1. 65-74.
 Ключко З.Ф. (1994а): Стрічкарка блакитна. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія. 150.
 Ключко З.Ф. (1994б): Стрічкарка орденська малинова. - Там же. 154.
 Ключко З.Ф. (1994в): Совка сокиркова. - Там же. 163.
 Ключко З.Ф., Плющ І.Г., Шешурак П.Н. (2001): Аннотированный каталог совок (Lepidoptera, Noctuidae) фауны Украины. Киев: Институт зоологии НАН Украины. 1-884.
 Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). Київ, 1998. 1-76.
 Котенко А.Г. (2001): Тваринний світ. Комахи. - Заказник Любче. Природні умови, біорізноманітність, збереження та управління. Київ. 1-222.
 Кравченко О.М. (2001): Рідкісні та зникаючі комахи Шацького національного природного парку. - Проблеми охорони генофонду природи Полісся. Луцьк: Надстир’я. 53-56.
 Кравченко О.М., Кравченко С.О. (2005): Комахи з Червоної книги України, що зустрічаються на території Шацького національного природного парку. - Рідкісні та зникаючі види комах і концепції Червоної книги України. Збірник наук. праць (за матеріалами конференції, Київ, 29-31 березня 2004 р.). Київ. 69-71.
 Ксенжопольський А. (1912 (1911)): Rhopalocera Юго-Западной России. - Тр. Об-ва Изсл. Вольни. 8: 1-76.
 Образцов М.С., Шелюшко Л.А. (1939): Денні метелики (Rhopalocera) УРСР. Додаток. - Яхонтов А.А. Денні метелики. К.: Радянська школа. 155-175.
 Осичнюк Г.З. (1964): Бджолині (Apoidea) Українського Полісся. - Екологія та географічне поширення членистоногих. Праці Інституту зоології АН УРСР. Київ: Наукова думка. 20: 120-149.
 Осичнюк Г.З. (1994а): Рофітоїдес сирій. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія. 219.
 Осичнюк Г.З. (1994б): Мегахіла округла. - Там же. 220.
 Осичнюк Г.З. (1994в): Ксилокопа фіолетова. - Там же. 221.
 Осичнюк Г.З. (1994г): Джміль моховий. - Там же. 223.
 Павлюк Р.С. (1974): Фауна бабок (Insecta, Odonata) північно-західної частини Волинського Полісся. - Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Біол. 7: 74-84.
 Плющ І.Г. (1994а): Махаон. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія. 111.
 Плющ І.Г. (1994б): Стрічкарка тополева. - Там же. 119.
 Природно-заповідний фонд Волинської області. Луцьк: Ініціал, 1999. 1-48.
 Пучков П.В. (1994): Кошеніль польська. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія. 83.
 Раєвський В.Ю. (1994): Сатурнія руда. - Там же. 146.
 Редкие и исчезающие растения и животные Украины. Киев: Наукова думка, 1988. 1-256.
 Ризун В.Б. (2003): Жесткокрылые Западного Вольно-Подолья. - Экология и фауна почвенных беспозвоночных Западного Вольно-Подолья. Киев: Наук. думка. 173-232.
 Ризун В.Б. (2003): Туруни Українських Карпат. Львів. 1-210.
 Ризун В.Б., Коновалова І.Б., Яницький Т.П. (2000): Рідкісні і зникаючі види комах України в ентомологічних колекціях Державного природничого музею. Львів. 1-71.
 Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Українська енциклопедія, 1994. 1-457.
 Шешурак П.Н., Берест З.Л. (2004): Новые находки орденской ленты малиновой - *Catocala sponsa* (Lepidoptera, Noctuidae) в Украине. - Вестн. зоол. 38 (1): 80.
 Шешурак П.М., Плющ І.Г. (1997): До вивчення денних метеликів (Lepidoptera: Rhopalocera) Шацького національного парку України. - Наук. зап. Ніжинського держ. пед. ін-ту. 17 (1): 121-124.
 Pronin G. (1929): Lepidopterologischer Rückblick meiner Ausbeute in Wolyn. Luck (Polen) im Jahre 1928. - Entom. Anzeiger. 9 (17-19): 313-314, 344-345, 356-357.